

FYLKESMANNEN I HEDMARK

Miljøvern avdelingen

KONTROLLRAPPORT			
Kontrollert enhet:	Finnskogen beitelag	Kontrollører:	Øyvind Gotehus og Thomas Olstad
Saksnummer.:	11/713- 3	Kontrolldato:	1.6.2011
Kontrollomfang:	Oppfølging av tilskudd til gjerding iht. regelverk for tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovviltskader.	Dato for kontrollrapport:	10.7.2011

Bakgrunn for kontrollen

Det vises til gjennomført kontroll den 1.6.2011 hos Finnskogen beitelag. Bakgrunnen for kontrollen er Fylkesmannens regionale ansvar for å sikre at statlige midler brukes og forvaltes i samsvar med forutsetningene. Fylkesmannen har også ansvaret for å forvalte "Regelverk for tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovviltskader".

Hjemmel for kontrollen

- Reglement for økonomistyring i staten
- Regelverk for tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovviltskader

Gjennomføring og omfang av kontrollen

Kontrollteamet bestod av: Thomas Olstad og Øyvind Gotehus

Fra kontrollenheten deltok: Lars Oddvar Holen.

Hele gjerdegrasen ble befart og kontrollert av Thomas Olstad og Øyvind Gotehus. Det ble tatt bilder ved enkelte av lokalitetene der det ble registrert spesielle forhold. Posisjonen til noen av lokalitetene ble også lagret ved hjelp av GPS.

Målverdiene for utgangsspenning og returspenning ble lest av på gjerdeapparatene. I tillegg ble det gjort målinger direkte på gjerdet. Det ble imidlertid ikke lagt spesiell vekt på å kontrollere strømstyrke og teknisk funksjonalitet ved denne kontrollen, da dette vil bli fulgt opp i nær fremtid med deltagelse av en person med spesiell kompetanse på området.

Kontrollen omfattet tilskudd til gjerding på bakgrunn av vilkår satt i tilsagnsbrevet av 30.3.2011:

Generelle vilkår

- Fylkesmannens økonomiske forpliktelser som følger av dette brevet og iverksettingen av tiltaket er avgrenset til de ovenstående beløp.
- Tilsagnet gjelder beitesesongen 2011, under forutsetning av at søker innen svarfristen bekrefter at tilbudet blir tatt imot på de gitte vilkår, jf. vedlagte svarslipp. Det skal oppgis et omtrentlig antall søyer og lam som slippes på beite i 2011. Svarslippen må være Fylkesmannen i hende **innen 1.5.2011**.
- Dersom tilsagnet er akseptert, bortfalle det likevel i sin helhet den 25.9.2011, dersom Fylkesmannen ikke har mottatt utfylte rapporter.
- Dersom avtalte forebyggende tiltak med økonomisk støtte fra det offentlige ikke er iverksatt eller tilstrekkelig utført i forhold til vilkårene for tilsagnet, skal erstatning for tap til rovvilt avkortes eller bortfalle, jf. §§ 4 og 6 i erstatningsforskriften.
- Tilskuddsmottaker skal umiddelbart underrette Fylkesmannen dersom noen av forutsetningene for gjennomføring av tiltaket (teknisk/faglig, økonomisk eller driftsmessig) endres, eller er av en slik type at tiltaket ikke lar seg gjennomføre.
- Tilskuddsmottaker skal oppgi i rapporten om man har mottatt tilskudd også fra andre offentlige tilskuddsordninger til gjennomføring av tiltaket.
- Riksrevisjonen og Fylkesmannen har adgang til å gjennomføre kontroll med at tilskuddet er benyttet i samsvar med vilkårene for tilsagnet, jf § 10. annet ledd i bevilgningsreglementet for staten. Det kan videre kontrolleres at oppgitte opplysninger som har betydning for fastsetting av tilskuddsbeløpet er korrekte. Tilskuddet kan bli krevd tilbakebetalt helt eller delvis dersom tiltaket ikke blir gjennomført etter forutsetningene.

Spesielle vilkår i forhold til drift

- Fylkesmannen forutsetter at de statlige midlene benyttes kostnadseffektivt. Dette innebærer blant annet at lønn for generelt vedlikeholdsarbeid og arbeid utført av medlemmer i beitelaget maksimalt skal tilsvare lønnstrinn 40 i statens lønnsregulativ. Denne satsen er for tiden på kr. 173,40 pr time.
- Fylkesmannen forutsetter at gjerdet sjekkes nøye rundt hele gjerdetraseen om gjerdets beskaffenhet(dvs. stramhet, høyde til nederste tråd, spenning mv.) er i tråd med kravene i standarden for rovviltsikre gjerder før dyr slippes på beite innenfor gjerdet.
- Inngjerdet område må kontrolleres i forhold til om det kan være kommet rovvilt innenfor arealet før dyr slippes på beite innenfor gjerdet.
- Beitelaget må gjennomføre jevnlig og tilstrekkelig tilsyn med området og dyrene, og sørge for at gjerdet til enhver tid holder de anbefalte nivåer for spenning.

Krav til rapportering

- Rapportering skal i år skje via Elektronisk søknadssenter på www.rovviltportalen.no.
- Tilskuddet utbetales når utfylt rapport for gjennomføring av tiltaket er mottatt. Innen **25. september 2011** skal Fylkesmannen ha mottatt rapport over gjennomføring av tiltaket.
- Funn av kadaver, rovdyrspor og andre observasjoner av betydning skal straks meldes til Statens naturoppsyn (SNO) for dokumentasjon av eventuelle rovviltskader.

Vilkår for tilskudd til gjerdemateriell

- Tilskuddet utbetales på grunnlag av fremlagte kvitteringer for innkjøpt gjerdemateriell og utfylt rapport. *Materiellet må være i samsvar med standarden for oppføring av gjerder, jf. første kulepunkt.* Kvitteringene må derfor være spesifisert, slik at det fremgår hvilken type materiell som er innkjøpt. Tilskuddet dekker ikke merverdiavgift.

Erfaringer fra kontrollen

Ved kontrolltidspunktet var gjerdet klargjort for slipp av beitedyr, og strømmen var slått på. Det var planlagt enkelte utbedringer, blant annet avstandsjustering mellom jordingstråder og strømførende tråder som sto for tett. I tillegg vil det i løpet av en uke bli installert nye låsbare grunder. Det var gjennomført utdriving med manngard og søk med hund for å klarere at det ikke fantes rovdyr innenfor gjerdet før strømmen ble slått på.

Generelt virket gjerdet solid, og i god stand. Det ble imidlertid observert flere forhold som kan medføre en økt risiko for at rovdyr tar seg gjennom gjerdet:

- Ved store deler av strekningen var det gjennomgående større høyde fra bakken og opp til den nederste tråden enn det som tillates i henhold til kravet i standarden (maksimum 20cm). Der avstanden var for stor, varierte høyden fra bakken og opp til den nederste tråden mellom 20 til ca 50 cm. Flere steder var dette forsøkt utbedret ved å legge steinmur under gjerdetråden. Disse steinene var imidlertid så små at de anses ikke å utgjøre noe reelt hinder for rovvilt. Ved flere av disse strekningene ansees dette å kunne utgjøre en vesentlig risiko for at rovdyr kan komme seg gjennom gjerdet.
- Trådene i gjerdet var ved et par tilfeller ikke tilstrekkelig stramme, noe som medførte at avstanden mellom trådene var større enn det som tillates i henhold til kravet i standarden (maksimum 20 cm). Dette ansees å utgjøre en risiko for at rovdyr kan ta seg gjennom gjerdet.
- Strømførende tråd og jordingstråd var ved enkelte gjerdestolper montert svært nærme hverandre (5-10cm). Dette øker sannsynligheten for overslag mellom trådene, spesielt ved fuktige værforhold og dersom greiner og lignende faller ned og henger seg fast på trådene.
- På enkelte steder er gjerdestolpene bardunert med ståltråd. Disse trådene ligger i noen tilfeller nært inntil de strømførende trådene, og det er derfor en risiko for overslag. Ved noen av disse punktene var det lagt isolasjon rundt trådene, men det ble vurdert å være et ytterligere behov for å isolere eller avstandsregulere slike punkter.
- Under befaringen ble det fjernet en del greiner o.l. som hadde blåst ned fra trær, og som lå i kontakt med både strømførende tråd og jordingstråd. Det er viktig at dette fjernes ved det rutinemessige oppsynet med gjerdet, da det kan bidra til overslag mellom trådene spesielt ved fuktige værforhold.

- Langs traseen ble det registrert to gjerdeklyv. Begge klyvene er av typen som er satt opp vinkelrett på gjerdet (som en gardintrapp). Som det er signalisert ved tidligere samtaler med beitelaget, er det ønskelig at disse byttes ut da de kan utgjøre en mulighet for gaupe å ta seg over gjerdet.
- Ved en lokalitet står en stor stein nært inntil utsiden av gjerdet. I hht. standarden for rovviltsikre gjerder skal utenforliggende høyder mindre enn 1m fra gjerdet sikres. Det er usikkert hvorvidt denne steinen utgjør en vesentlig risiko, men det kan tenkes at den kan utgjøre en mulighet for gaupe å ta seg over gjerdet.
- Ved to tilfeller var den nederste tråden til dels i kontakt med vegetasjonen under. Det ble ikke vurdert som noen umiddelbar fare for overslag til jord ved disse lokalitetene, men det kan utgjøre ett problem dersom vegetasjonen tar seg opp. For øvrig var dette et lite problem rundt resten av gjerdestrekningen.
- Grindene ansees å utgjøre svake punkter på gjerdet. Det er til dels store avstander mellom gjerdestolpene og grinda. Grindene er dessuten ikke låsbare, og dette kan medføre en risiko for at utenforstående som benytter grindene lar de stå åpne. I følge beitelaget vil det imidlertid bli montert nye spesialtilpassede grunder i løpet av en uke etter datoen for kontrollen.
- Gjerdeapparatene viste at utgående og inngående spenning var noe varierende, men den lå stort sett i overkant av den minimumsverdien som er angitt i standarden (4500v). Målinger direkte på gjerdet viste svært varierende resultater. Spenningsverdier på de strømførende trådene var til dels lavere enn det som er kravet i standarden. I tillegg holdt jordingstråden en spenning på ca 600v, noe som er høyere enn kravet i standarden (300v). Det er vanskelig å konkludere angående disse målingene, men det er et tydelig behov for å gjøre grundigere undersøkelser med bistand fra en fagkyndig person. I henhold til standarden skal det være minimum spenningsstyrke (4500v) på ethvert punkt på gjerdet til enhver tid.

Konklusjon og oppfølging

Avvik

1. Avstanden fra bakken og opp til den nederste tråden er større enn det som tillates i henhold til kravet i standarden for rovviltsikre gjerder (maksimalt 20 cm).
2. Avstanden mellom trådene er større enn det som tillates i henhold til kravet i standarden for rovviltsikre gjerder (maksimalt 20 cm).
 - ✓ Vi viser til §§ 4 og 6 i erstatningsforskriften, og forutsetter at følgende er oppfylt før det slippes beitedyr innenfor gjerdet:
 - 1) Alle avvik skal være lukket.
 - 2) Det skal gjennomføres et nytt gjennom søk for å klarere at det ikke har kommet rovvilt innenfor gjerdet.
 - ✓ Dersom det oppstår skade eller andre forhold gjennom beitesesongen som medfører at gjerdet ikke tilfredsstiller kravene i standarden, skal dette utbedres uten opphold og loggføres. Alvorlige eller varige avvik skal meldes til Fylkesmannen.
 - ✓ I rapporten for tiltaket som skal leveres Fylkesmannen innen 25.9.2011, skal det fremgå innen hvilket tidspunkt avvikene ble lukket.

Merknader

1. Strømførende tråd og jordingstråd er montert svært nærme hverandre ved enkelte gjerdestolper. Avstanden må reguleres for å redusere risikoen for overslag.
2. Ståltråder som er brukt for å bardunere gjerdestolper ligger nærme strømførende tråder. Det er viktig å forsikre seg om at avstanden her er stor nok eller at trådene er godt nok isolert for å forhindre overslag.
3. Greiner og annet som har blåst ned fra nærliggende trær ligger i kontakt med både strømførende tråd og jordingstråd. Ved ukentlige befaringer og vedlikehold må alle greiner og annet som ligger på gjerdet fjernes.
4. Typen gjerdeklyv som er benyttet kan utgjøre en risiko for at gaupe tar seg over gjerdet. Disse bør derfor byttes ut med andre typer klyv som reduserer denne risikoen.
5. En stein står tett inntil utsiden av gjerdet. Dette kan utgjøre en risiko for at gaupe kan ta seg over gjerdet. Det bør vurderes om steinen skal flyttes, eller om den kan sikres ved å sette opp strømførende gjerde rundt.
6. Grindene utgjør svake punkter i gjerdet, og må så snart som mulig byttes ut med mer solide og låsbare grinder.
7. Strømførende tråd er til dels i kontakt med undervegetasjon ved et par punkter. Dersom vegetasjonen tar seg ytterligere opp kan dette medføre overslag til jord. Det er viktig å følge med på dette ved ukentlige befaringer, og fjerne vegetasjon der det er nødvendig.
8. Spenningsnivået på gjerdet virker å være ustabil, og det er for høy spenning på jordingstråden. Det må etableres rutiner for måling og kontroll av spenning etter veiledning fra fagkyndig person.
 - ✓ Vi forutsetter at nødvendige utbedringer gjøres så snart som mulig, og at det gjennomføres jevnlig tilsyn og vedlikehold gjennom beitesesongen for å hindre at det oppstår forhold som svekker gjerdets funksjon mht. å hindre rovvilt å ta seg gjennom.